

Bodó Dávid

A MENTŐKUTYÁK BEAVATKOZÁSAINAK FONTOSSÁGA AZ ÉPÜLETKÁROK TERÜLETÉN

Absztrakt

A már bekövetkezett káresetnél, romok alá szorult sérültek felkutatására és a felderítés gyorsítása és eredményességének javítására mentő kutyákat alkalmaznak. A természeti vagy a civilizációs eredetű katasztrófák utáni épületkárok alatt rekedt személyek kutatása nehéz, összetett feladat, így a kutatás eredményessége nagyban függ a beavatkozók szakmai fejlettségétől és a beavatkozó erők technikai háttérétől. A rom kutató mentő kutya egy a mentőszervezetek számára fontos és elengedhetetlen „munkaeszköz”. A cikk tartalmazza a mentő kutyák kiképzését, beavatkozásuk fontosságát, és a romokon való felderítésnél használt különleges technikák leírásait.

Kulcsszavak: mentő kutya, romkutatás, felderítés, mentőszervezet, épületkár, katasztrófa kialakulás, USAR

THE IMPORTANCE OF THE INTERFERENCE OF RESCUE DOGS IN THE TERRITORY OF THE DAMAGED BUILDINGS

Abstract

Rescue dogs are used during already occurred damages to discover the casualties, to expedite the procedure and to improve its efficiency. The discovery of casualties under the damaged buildings after a natural or civilizational catastrophe is a very difficult, complex task therefore the efficiency depends on the professionalism and technical support of the interferer forces. The

ruin seeker rescue dog is a very important and necessary „work equipment” for the emergency organisations.

This article contains the training of the rescue dogs, the importance of their interference and the description of the unique techniques used during the exploration in ruined atmosphere.

Keywords: rescue dog, ruin seeker, discovery, emergency organization, building damage, arisen of catastrophe, USAR.

1. BEVEZETÉS

A természeti, valamint az emberi felelőtlenség, gondatlanság, szándékosság miatt bekövetkezett káresemények, katasztrófák okozta épületekromok alá szorult sérültek, elhunytak kiemelése összetett feladat, mind hazai, mind nemzetközi szinten. A kutatás-mentés feladata első rendű a romosodást követően, mivel ilyenkor minden perc számít a romok alá szorult személyek túlélése érdekében. A kutatást manapság már igen fejlett eszközökkel tudja elvégezni (romkutató kamera, akusztikus kereső), de még inkább az erre betanított kutyákkal, melyeknél gyorsabban és hatékonyabban nem sikerült még, hiába a fejlett eszköz park. Egy mentőszervezet, egy kutató mentő csapat nem teljes egy, az erre a célra kiképzett kereső kutya nélkül. Kutatásom során bemutatom az épületkároknál használt kutyák mentő-kutató tevékenységeiknek a fontosságát, szerepét, a káreseteknél végzett kereséseiknek a jelentőségét és munkájuk egyediségét, feladatrendszerük komplexitását. Ezek a kutyák jóval többek annál, mint elsőre bárki gondolná. Hiszen elhivatott és fáradhatatlan munkájukkal számtalan ember életét mentették már meg. Ezt először a kutyák anatómiai felépítésével és különleges szaglásuk ismertetésével véltem indítani majd a katasztrófavédelem területén dolgozó fajták leírása következik. A téma aktualitása jelen ismeretim szerint időszerű és aktuális, mivel az emberiség életében mindig is jelen voltak a különböző katasztrófa fajták, viszont az elmúlt évek eseményei alapján látható, hogy egyre több olyan káresemény történik, amelyben a kutyák képességeire és tudására van szükség. Az esetek többségében munkájuk elengedhetetlen, mivel csak ők

képesek ilyen gyorsan és hatékonyan megoldani az eltűnt személyek felkutatását és ezekben a műveletekben az időtényező kulcsfontosságú szerepet játszik, hiszen minél kevesebb annál nagyobb az esély a túlélés esélyének. Egyetlen emberélet megmentése is hatalmas siker. A katasztrófavédelem szervezetében megtalálható hivatásos kutyás-mentő szolgálatot jelenleg Magyarországon a II. kerületben található, a Fővárosi Mentőkutyás Szolgálat. A Katasztrófavédelem hivatásos mentőszervezete a Hunor, melyben ugyancsak található kutyás szolgálat, bár főként előzőleg megnevezett csapatból adódik össze, tehát a magyarországi Katasztrófavédelem is nagy hangsúlyt fektet a kutyás mentés fontosságára.

2. A KUTYA FEJLŐDÉSÉNEK TÖRTÉNETE

Az oligocén¹ korban, 30 millió évvel ezelőtt alakultak ki a ragadozó családok az ősragadozókból (Miacidák). Majd csak sokkal később bontakoztak ki a tulajdonképpeni kutyafélék (Canidae). Ezután a szárazföldi ragadozóknál korán bekövetkezett a kutyaszerűek (Canodia) és a macskaszerűek (Feloidea) csoportjainak szétválása. A ma ismert farkasok és házikutyafajok, melyek a Canis-nemet képviselik, a késői pliocén korban jelentek meg mintegy 2 millió éve. Az akkori ragadozók már csak kevés küllemi és anatómiai jellemben tértek el a ma élőktől. A törzsfejlődés folyamán a kutyafélék családja összesen 60 nemet hozott létre, de az összes mai házikutya - melyek nem képeznek önálló fajokat, hanem Canis Familiaris tudományos gyűjtőnévvel jelöljük őket - tulajdonképpeni őse kétségtelenül a farkas (Canis Lupus). [1]

---

¹ A földtörténeti harmadidőszak egyik kora, kb. 34 millió éve kezdődött, és kb. 23 millió éve ért véget

3. MENTŐKUTYA FAJTÁK

A kutyáknak számos fajtája létezik, de kutatás során azokat a fajokat vizsgáltam, melyek tulajdonságaiknak köszönhetően jól mozognak a romon, és a tapasztalatok alapján ők azok a fajok, melyek sikeresen használhatóak kutatás-mentési tevékenység során.

Labrador Retriever

A labradorok Új-Funlandról származnak, nevüket csak később, 1887-ben kapták, ekkor terjedtek el Angliában közkedvelt vadászkutyaként. Később különböző más vadászkutya fajtákkal keresztezve hozták létre ezt a rövid szőrű, jó testfelépítésű fajtát. Magasságuk 54-60 centiméter, súlyuk pedig 28-36 kilogramm, életkoruk pedig körülbelül 12-14 év. Szőrzetük rövid, tömött, kiválóan vízhatlan, színe pedig lehet fekete, csokoládébarna vagy sárga, de mindig egyöntetű. Testfelépítése erős, jó izomzattal rendelkezik. Nagyon sokoldalú, értelmes, barátságos és okos, képes hosszú ideig koncentrálni és feladatára figyelni, könnyen tanul. Tolerancia küszöbe magas, nyugodt, szeretetre méltó természete van. a vizet rendkívül szereti. Éppen ezeknek a tulajdonságoknak köszönheti, hogy többféle területen alkalmazzák mivel szívesen alkalmazzák vakvezetőkként de kitűnően végzi feladatát kábítószer-kereső kutyaként is. Sokan tartják kedvtelésből, hiszen igazi család-barát jellem. [2]

Malinois

Belgium területéről Malines környékéről származik és ezt a fajtát tartják a legrégebbi belga juhászkutyafajtának, mivel körülbelül 1880-1890-es évekből származik. Magasságuk 53-66 centiméter, testsúlyuk 21-30 kilogramm, várható életkoruk pedig 11-15 év. Testfelépítésük erőteljes, téglalapba rajzolható, de rendkívül kecses. Feje nemes megjelenést biztosít, végtagjai párhuzamosak és jó csontozatúak. Szőre rövid és testhez simuló, de nyakán és farkán kissé hosszabb, színe pedig vöröses, akár arcán fekete maszkkal és szőrvégeekkel. Meglehetősen értelmesek, energikusak és érzékenyek. Kiválóan irányíthatók ezért ez a fajta az egyik

legnépszerűbb munkakutya. Alkalmazzák kutyás sportokra, versenyekre, mentőkutyának és rendőr-kutyának is. Higgadt, kiegyensúlyozott, gyorsan tanuló, de sok odafigyelést igénylő fajta. [2]

Német Juhászkutya

17. századból származó német kutyafajta, amely mai formáját az 1800-as évek végére érte el. Magasságuk 55-65 centiméter, testtömegük 20-40 kilogramm között mozog, míg életkoruk 10-14 év. Teste nagy, erős és szép kiállítású, enyhén megnyúlt, de izmos. Szőrzete középhosszú, egyenes színe pedig lehet fekete, fekete rajzos vagy ordas. természetét tekintve rendkívül barátságos, nyugodt és kedves kutyafaj. Az idegenekkel szemben viszont tartózkodó. Ez a világon az egyik legelterjedtebb családi és szolgálati kutya. Intelligens, hűséges és bátor, és éppen ezekből a tulajdonságokból adódik népszerűsége. Meglehetősen sokoldalú, értelmes és kiváló munkakutya. Napjainkban már nem eredeti feladatát látja el – ami a nyáj őrzése volt – hanem inkább vakvezetésre, hegyi mentésre, nyomozásra vagy felderítő- és védőmunkákra használják. [2]

Border Collie

Angliából származó fajta, melyet valószínűleg a vikingek vittek magukkal felefedező utazásaik során a mai Skócia területére. Későbbiekben a fajta számos keresztezésen ment keresztül majd végül 1976-ban jegyezték be önálló fajként. Marmagassága 51-53 centiméter, tömegük 12-20 kilogramm várható életkoruk pedig 12-15 év. Közepes termetű, vonzó külsejű, izmos és karcsú. Szőrzete félhosszú, egyenes és puha melynek színe lehet fekete-fehér, fekete-cserbarna, fekete-szürke vagy éppen vörös-fehér, de e tarka színekben a fehér sohasem lehet az uralkodó szín. Nagyon aktív, élénk és érzékeny fajta. Sokan a legintelligensebb kutyának tartják a világon. Remek munkakutya, egyedi képességekkel, szeret dolgozni és nagyon szorgalmas. Eredetileg az állattartásban alkalmazták hosszú időn keresztül és csak később kezdték el használni egyéb feladatokra. [2]

Beauceron

Az 1800-as évek végén ismerték el önálló fajtaként, viszont már jóval előtte megkezdték tenyésztését és használatát Franciaországban. Magassága 61-70 centiméter, testsúlya 30-40 kilogramm, életkora 10-12 év körül becsülhető. Robosztus, szívós, rendkívül izmos és erős testfelépítéssel rendelkezik. Szőre rövid és testhez simuló, színe pedig fekete-vörös vagy harlekin.² Aktív, erős idegzetű, bátor és értelmes kutya. Szeret dolgozni és mozogni, nagyon hűséges, ragaszkodó típus. Domináns viselkedése miatt hozzá értő embernek kell foglalkoznia vele. Nagyszerűen teljesít engedelmisségi versenyeken, kutyás sportokban, nyomkeresésben és mentési munkákban. [2] A kutya fajták bemutatása után látszik, hogy a különleges és egyedi képességeik alapján széles körben tudják őket alkalmazni.

4. A MENTŐKUTYÁK ÉS AZ EMBER ÉRZÉKSZERVEINEK KÜLÖNBSÉGE

A kutyák érzékszervei másképp működnek, mint nekünk embereknek, elsősorban ennek köszönhetik azokat a sajátos tulajdonságaikat, adottságaikat amiért érdemes őket társadalmunkban hasznosítani. A kutya agyának különböző részei jelentős kapcsolatban állnak a környezettel, így a kisagy például a látáson keresztül, az előagy a szagláson, a középagy a halláson míg a gerincagy az ízlelés révén tartja a kapcsolatot a külvilággal. Legkevésbé látásukra hagyatkozhatnak, ezt követi a tapintás és az ízlelés, majd a hallás és végül a szaglás. [3] A kutyák második legjobb érzékszerve a hallás (a szaglás után), olyan hangokat is képes felismerni és érzékelni, amiket az emberek képtelenek. Fülük nagyon mozgékony, összesen 18 izom felelős ennek mozgatásáért, így képes a hang irányába fordítani füleit, akár külön- külön

---

² Jellegzetes kutya szőrszín, az alapszínen található különböző méretű és formájú, akár több színű foltokkal tarkított bundát hívják így

is. Ennek segítségével meglehetősen pontosan tudja bemérni, lokalizálni a hallott hang helyzetét. Hallástartományuk 20-40 ezer Hz³ között mozog, ami azt jelenti, hogy ez már áttér az ultrahang tartományba is. Különböző kutatások eredményeként eddig megállapították, hogy a kutyák 30-40 ezer – de akár 70-100 ezer – rezgést is képesek érzékelni másodpercenként. Ez az érték az embereknél csak 16-18 ezerig terjed. Ebből lehet következtetni, hogy a magasabb tónusú hangokat sokkal jobban hallják, viszont a mélyebb tónusú hangokat hasonlóképp hallják, mint mi emberek. [4]

A szaglómezőben lévő érzékelősejt a legjelentősebb sejtípus, ez végzi a szagingerek felfogását és az ingerület továbbítását. Ezeknek száma attól függ, hogy mekkora az érzékhám. Az emberek esetében ez a szám 6-10 millió, a németjuhász kutyák pedig közel 224 millió érzékesjettel rendelkeznek. Az emberi szaglás egyik tulajdonsága, hogyha egy bizonyos szagot sokáig érződik, az orr hozzászokik, alkalmazkodik hozzá majd az idő múlásával teljesen megszűnik az adott szagérzet. Ennek a folyamatnak a neve adaptáció. Ha az illatot újra érzékelni szeretnénk csak meg kell szagolnunk egy másik illatanyagot és a régit újra érezni fogjuk hiszen az emberi orr mindig a legutóbb érzékelt illatanyaghoz adaptálódik. Viszont ahhoz, hogy az egyes szagok között különbséget tudjunk tenni legalább 30%-os koncentrációbéli eltérésnek kell lennie az összetételben, mivel az embereknél ez a szagérzékelés differenciaküszöbe. Szaglás folyamán, a szaglószerző elöször alkotóelemeire bontja az illatanyagokat, tehát analizál, majd a szagingerek két szaglóiidegen (rostacsont és vízszintes lemez) keresztül eljutnak a szaglógumóba, ahol ezek az ingerek feldolgozásra kerülnek. Innen tovább haladnak a szaglógumóba és itt kerülnek megkülönböztetésre a különböző illatanyagok. Majd végül a szaglógumó egyik legfontosabb részébe kerülnek az anyagok, a szaglóközpontba, ahol tudatosul a szagélmény és a szaglás folyamata lezárul. Ezek alapján elmondható, hogy a szaglás egy igen összetett, bonyolult és érzékeny folyamat. Az emberek akár képesek 10 ezer illatot is felismerni, viszont ezeknek csupán felét tudják megnevezni. Szaglásunk szorosan összekapcsolódik agyunk más területeivel, legfőképp memóriaközpontunkkal. Az emberi

---

³ A hertz (Hz) a frekvencia mértékegysége, amely Heinrich Hertz német fizikus után kapta a nevét. 1 hertz az 1 másodperc alatt lezajló 1 rezgés.

szaglás bemutatásának egyik legfőbb oka az volt, hogy láthatóvá válik a kutyák szaglása miben tér el, vagyis miért olyan különleges, hiszen az ő szaglásuk még ennél is kifinomultabb. [5] A szagok, illatok nem mások, mint a levegőben szálló illékony anyagok, melyek valamilyen kémiai vagy biológiai folyamatok, reakciók során jöttek létre. Természetesen a molekuláknak önmagukban nincsen „szaguk”, hanem az agy dolgozza fel és azonosítja azt. Ez a szagérzet szubjektív dolog, egyénre jellemző, hiszen amíg valaki ugyanazt a szagot kellemesnek érzi, addig a másik érezheti számára kellemetlennek. Az is fontos befolyásoló tényező, hogy az adott anyag milyen koncentrációban fordul elő, mivel sok olyan vegyület ismert, amelyek tömény állapotban bűdösnek érződik, viszont nagy hígításban már kellemes, érdekes illatot eredményez.

A szagok csoportosításával már az ókorban is elkezdtek foglalkozni, ezt bizonyítja, hogy a görög származású Arisztotelész⁴ is végzett ezzel kapcsolatos kutatásokat, megfigyeléseket és arra az álláspontra jutott, hogy a következő szagokat tudja az ember megkülönböztetni, úgy mint a csípőset, zamatosat, fanyart és a savanyút. A későbbi időkben pedig Henning⁵ nevéhez fűződik a szagok mértani modell szerinti osztályozása, ezek pedig nem más, mint a virág, gyümölcs, bűdös, égetett, fűszeres és gyantás szagok voltak.

Egy napjainkból származó elmélet szerint 7 csoportosítható alapszag létezik és ezekbe a kategóriákba bármely másik szag beilleszthető. A alapszagok a következők:

- pézsma vagy mósuszillat
- kámforszag
- virágszerű illat
- mentolszag
- éterszag
- szúrósszag

---

⁴ Arisztotelész, görög tudós és filozófus, a modern európai tudomány atyja és előfutára

⁵ Hans Henning, filozófus, aki megalkotta a szaghasábot 1916-ban

- bűdös, rothadószag.

A szagoknak létezik egy másik csoportjuk, amelyek nem más, mint a feromonok. Érdeemes tudni a feromonokról, hogy az azonos egyedeket képes a legkisebb koncentrációban is befolyásolni. Ezt az igazolja, hogy az egyed a feromonok észlelésekor képes megszakítani az addig folytatott cselekvését és egy másik meghatározott viselkedésformát folytatni. Az állatoknál első sorban a feromonok a párválasztásban és a szaporodásban játszanak szerepet.

Különbéle kísérleteket is folytattak a kutyák szaglásával kapcsolatban, hogy megtudják, miként reagálnak a különféle szagokra. 12 kutya vett részt a kísérletben, melyet egy speciális eszközzel végeztek. Ez a műszer a fMRI (funkcionális mágneses rezonanciás). A kutyáknak különböző szagmintákat mutattak meg és figyelemmel kísérték az agyuk egy bizonyos területének aktivitását, amely szoros kapcsolatban áll az állat pozitív érzelmeivel. A bemutatott szagminták a következők voltak: a saját szaga, egy ismerős kutya szaga, egy idegen kutya szaga, egy ismerős ember szaga és végül egy idegen ember szaga. A kutyák agya az összes szagmintára adott valamilyen erősségű válaszreakciót, viszont a már ismert szagokra sokkal intenzívebb jelet mutatott a műszer. A kutatásból az is kiderült, hogy a részt vevő terápiás, illetve szolgálati kutyák az emberek szagára erőteljesebb aktivitást mutattak, mint társaik.

Ebből a kutatásból látszik, hogy nagyon fontos a kutya – ember közötti kapcsolat. Ezért van szükség arra, hogy a dolgozó kutya szoros, valamint jó viszonyban álljon a vele együtt dolgozó emberrel, társával. [6]

5. A KUTATÁS-MENTÉS RENDSZERE

Az ENSZ a katasztrófák kezelésével kapcsolatban álló tevékenység támogatására létrehozta a Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalát (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – OCHA), melynek fő célja a humanitárius segítségnyújtás. Az OCHA pedig az ENSZ INSARAG Irányelvek jelentős letéteményese, nagy segítséget nyújt a városi kutató-mentő csapatok számára.

Az ENSZ és az OCHA a korábbi évek kárelhárítási és mentési műveleteinek tapasztalatai alapján megalkotta a Nemzetközi Kutató-mentő Tanácsadó Csoportot (a továbbiakban: INSARAG), közel 80 ország csatlakozásával. Az INSARAG célja, hogy egységesítse a városi kutatás-mentést és összehangolja azt a nemzetközi irányelvek és metódusok alapján (INSARAG irányelvek). Ez a dokumentum tartalmazza még a követelményeket a helyszínre kikerülő nemzetközi kutató-mentő csapatok működésére, tevékenységére és kapacitásaira vonatkozóan. Az ENSZ INSARAG Irányelvek alapján olyan kutató-mentő csapatok hozhatóak létre, akik magasabb felkészültséggel, képzettséggel és felszereltséggel rendelkeznek és ez által a katasztrófák esetén hatékonyan tudnak beavatkozni.

Ezek az Irányelvek hazánkban a Nemzeti Minősítési Rendszer alapját képezik, melynek jogszabályi forrása a 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet 60.-61. § -a, ahol a személyi állományra és a technikai követelményekre vonatkozó elvárásokat rögzíti. Egységes szabályozóként pedig a BM OKF főigazgatója kiadta a 6/2013. (X. 31.) BM OKF utasítását a Nemzeti Minősítési Rendszer alapkövetelményeiről. A minimum szakmai követelményeket a Szervezeti és Műveleti Irányelv tartalmazza, hét szakterületet érintve, amelyek a következők:

- alapvető vízkár-elhárítási tevékenység;
- a városi kutató és mentő (USAR), műszaki mentőképességek (nehézkategória javasolt minimum létszám 55 fő, közepes kategória 38 fő, könnyű kategória 12 fő);
- keresőkutyás tevékenység;
- bűvár tevékenység;
- vezetés-irányítás, logisztika;
- kötéltechnikai mentés;
- vízi mentési képességek.

A szervezeteknek be kell nyújtaniuk egy portfóliót, amely tartalmazza a felszerelések listáját és az ezzel kapcsolatos feladatokat, a szervezet logisztikai rendszerét és képességeiket. Majd részt kell venniük egy rendszerbeállító gyakorlaton, és ezek együttes értékelése után kapják meg a minősítést, amelyet a BM OKF által kijelölt szakmai csoport végez. Ha a minősítés sikeres, egy

megállapodást írnak alá a BM OKF-fel, ezáltal bekerülnek a központi nyilvántartásba és elfogadják a hivatásos szervezet irányítási jogát. A minősítést 5 évente meg kell ismételnük.

A hazai beavatkozásokat tekintve csak olyan mentőszervezet vehet részt, amely teljesítette a Nemzeti Minősítő Rendszer által támasztott követelményeket. [7]

6. A ROMKUTATÓ KUTYÁK, MENTŐKUTYÁK EGYIK ÁGAZATA [8]

Bámulatra méltó ebek, akik kitartó lelkesedéssel és hűséggel keresik a bajba jutott, romok alá szorult embereket, ha kell órákon keresztül. Legyen szó itt akár földrengés okozta károkról, vagy egy repülőgép szerencsétlenségéről, de bányabalesetknél vagy földcsuszamlásoknál, sőt munkaterületeken és tűzvészek utáni mentés esetén is ezeket a bátor kutyákat alkalmazzák.

A romkutató kutyák történelme a II. világháború utáni időszakra vezethető vissza, a bombázások és harcok után maradt törmelékek között rekedt emberek megtalálásban nagy segítséget nyújtottak a kutyák. Majd ennek fontosságát felismerve 1954-ben elkezdtek megalakulni a keresőkutya kiképző bázisok, először az Amerikai Egyesült Államokban, Németországban és Svájcban. [12]

Ezeknek a kutyáknak igen nagy feladatuk van az egyes kárhelyszíneken történő munkavégzés során. Életveszélyes körülmények között dolgoznak, mivel az instabil környezetet nehezíti az esetleges éles tárgyak, üvegszilánkok, füst, por, veszélyes anyagok kiszóródása is. Ezenkívül a romok bármikor beszakadhatnak, tovább omolhatnak, de még robbanás is bekövetkezhet. Egyéb nehezítő tényező lehet a hangos zaj és az időjárási viszonyok is. Nagyon veszélyes ez mind a beavatkozó embereknek, mind a mentést segítő kutyáknak egyaránt, ezért ajánlott védőfelszerelés nem csak az embereknek, hanem a kutyák részére is.

Fontos tényező a megfelelő kutya kiválasztása is. Kiváló idegrendszerrel, felépítéssel és fizikummal kell rendelkeznie, mivel ezek a körülmények nem lehetnek hatással keresőmunkájának eredményességére. Elengedhetetlen a jó szimat, a kitartás, az együttműködő készség és a bátorság. Testalkatának mozgékonynak és megfelelő felépítésűnek kell lennie,

hiszen a nagy kutyák nem túl előnyösek ezeken a terepviszonyokon, leginkább közepes vagy kistermetű kutyákra van szükség, akik könnyedén tudnak mozogni a romok tetején és képesek beférkőzni a kisebb résekbe, hasadékokba, könnyebben mozgathatóak. A szőrzet hosszúsága is sokat számíthat egy-egy beavatkozás során, mivel a hosszú szőr könnyedén beakadhat vagy könnyebben lángra kaphat az akció közben. A kutyák kiválasztása tehát nehéz feladat, vannak, akik kifejezetten romkutató kutyákat tenyésztenek, de számos példa volt már, hogy egy keverék kutya is kitűnően szerepelt az éles helyzetekben.

A megfelelő kutya mellett fontos a kutya-vezető személyisége is, ugyanis a veszélyes területeken, helyzetekben a vezetőnek mindig higgadtnak, határozottnak és jó összhangban kell lennie a kutyájával. Meg kell, hogy legyen az a bizonyos érzelmi és bizalmi kapcsolat a két fél között, hisz legtöbbször ezen múlhat egy bevetés sikeressége.

A romkutató kutyák, ha embert észlelnek hangos és kitartó ugatással jelzik vezetőjüknek, erre nagy szükség van, mivel az emberek nehezebben mozognak a romos területeken és általában lemaradnak kutyáiktól, így hosszabb időbe telhet mire a jelzett helyszínre érnek. Kaparással nem javasolt jelt adniuk mert az további omláshoz vezethet vagy a vezetőjük nem észlelheti olyan intenzitással, mint az ugatást. A kutyák képesek megkülönböztetni az élő és a halott embereket is, bár a tapasztalt szakemberek szerint ez elég ritka, mivel a csak pár órája halott ember az omladék alatt még keltheti a kutyákban az élő ember látszatát. Így sajnos előfordul, hogy a kitartó ásás és bontás után már csak a holttestet találják meg. Éppen ezért létfontosságú tényező az idő, ugyanis miután a kutya rátalál egy romok alá szorult emberre, az még hosszú órák munkája amire sikerül a szakembereknek kiszabadítani az áldozatot.

Elmondható, hogy a romkutató kutyák feladata az egyik legnehezebb, de természetesen az összes mentőágazat kutyája tiszteletreméltó munkát végez az emberiség szolgálatában, éppen ezért fontos, hogy megbecsüljük munkájukat mind a kutyáknak és mind az őket nevelő, kiképző és gondozó gazdájukat. [9]

7. NEMZETI MINŐSÍTŐ RENDSZER KUTYÁS KOMPENENSÉNEK BEMUTATÁSA [10]

A minősítő rendszer szervezeti és műveleti irányelve meghatározza az alapvető szakmai követelményeket a mentésbe bevonható hazai, kutató-tevékenységet ellátó alegység számára. Pontosabban, a keresőkutyás tevékenységre vonatkozóan. Az irányelv tartalmazza mindazokat a minimális elvárásokat, amellyel a minősülni vágyó mentőszervezetnek rendelkeznie kell.

Az első ilyen szempont az alapvető elvárások, követelmények szervezeti szinten, ide tartozik, hogy önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezet legyen és a szervezet kapcsolattartója rendelkezzen mentőkutyás szakmai tapasztalatokkal. Ezt követik az általános elvárások és követelmények, amely tartalmazza, hogy a bevetésre kijelölt tagok, mentőkutyáik, eszközeik és felszereléseik 2 órán belül alkalmazható állapotban vannak, eszközeik, felszereléseik bevizsgáltak és a szükséges engedélyekkel rendelkeznek és álljon rendelkezésre legalább 1db gépjármű, amely a felszerelések és kutyák szállítására alkalmas. A szervezet bevetésre kijelölt tagjai rendelkezzenek a saját szervezetük által előírt, a bevetéshez szükséges fizikai alkalmassággal és önkéntes alapon vállalják a mentőkutyás alegység alaprendeltetésében rögzített feladatokat, valamint a szervezet vállalja a hazai minősítésen való részvételt, amelyet 5 évente megismétel a BM OKF által kijelölt szakértők előtt. Ezekon kívül a szervezet a BM OKF és területi szerveinek igazgatási felügyeletét elfogadja és bevonás esetén elfogadja a BM OKF és területi szerveinek irányítási jogkörét. Elismeri az alábbi vizsgarendszereket és ezek közül legalább egyet alkalmaz a Magyar Mentőkutyás Vizsga, Inter Rescue, International Rescue Dog Organisation (IRO).

A következő pont az adminisztrációval, dokumentációval és nyilatkozatokkal kapcsolatos rész. A szervezetnek rendelkeznie kell az éves kiképzési tervvel (tagokra, mentőkutyákra), működését szabályozó Szervezeti és Működési Szabályzattal, és/vagy alapszabállyal és/vagy alapító okirattal. A szervezet működése az alapidokumentumaiban rögzített módon, szabályosan történjen, aktualizált erő-eszköz kimutatással rendelkezzen és a személyekkel, eszközökkel, mentőkutyákkal kapcsolatos adatszolgáltatásnak tegyen eleget a BM OKF területi szerve felé.

A szervezet tagjai ezen kívül rendelkezzenek a következő személyi dokumentumokkal: érvényes személyazonosító igazolvány, speciális képzettségüket igazoló jogosítvány, a gépjárművezető a kategóriájának megfelelő vezetői engedéllyel. A szervezet pedig rendelkezzen az alábbi, csapatot érintő dokumentumokkal: a szervezet tagjainak névjegyzékével, a szervezet adatlapjával, a szervezet tagjainak kapcsolattartási adataival, a felszerelések jegyzékével, az engedélyköteles felszerelések engedélyeivel és a keresőkutyák adatainak listájával.

A negyedik rész a mentőkutyás szervezet tagjaival kapcsolatos kritériumokat tartalmazza, ide tartozik, hogy a szervezet tagjai között alpin-technikai tapasztalattal rendelkező személy is szükséges és tagjainak humán és állat elsősegély nyújtási ismeretekkel kell rendelkeznie.

A következő kritérium a szervezet mentőkutyáira vonatkozik, ilyen kritérium például, hogy a kutyák rendelkezzenek a megfelelő kötelező oltásokkal és évente általános orvosi vizsgálaton átessenek, élősködők ellen kezelve legyenek. Rendelkezzenek útlevéllal és beültetett mikrocsippel vagy egyedi azonosítóval, regisztrálva legyenek az alegységnél és a bevetésen résztvevő kutyák érvényes mentőkutya vizsgával rendelkezzenek.

Az irányelv következő pontja a képességekkel szembeni elvárásokat tartalmazza. Tehát a szervezet képes legyen együttműködni más mentőkutyás alegységekkel erőket megosztani és másik mentőcsapattal, alegységgel együtt dolgozni, beavatkozás során erő-eszközöket összevonni és vállalja, hogy részt vesz gyakorlatokon a katasztrófavédelemmel vagy más mentőkutyás alegységgel.

Az infokommunikációs kritériumokat a hetedik pont részletezi, ezek, hogy képes legyen az alegység kommunikálni belső irányba (csapaton belüli kommunikáció a csapattagokkal), kommunikálni kifelé (kártérületi kommunikáció), térinformatikai (GPS, térképezés) technológiát használni és technikai eszközöket használni a kutatási műveleteket megelőző felderítés során (GPS, iránytű, térképek stb.).

Ezt az alkalmazásukkal kapcsolatos elvárások követik, mely szerint rendelkezniük kell egy 0-24 órán keresztül telefonon elérhető kapcsolati ponttal és vállalják, hogy a kutatási feladatnak megfelelő vizsgával rendelkező mentőkutyákat alkalmaznak az adott eseménynél.

A kilencedik rész a kutatási műveleti képességet térképezi fel, itt a felsoroltak közül a szervezetnek minimum eggyel kell rendelkeznie. A választási lehetőségek a következők: a szervezet és a vizsgázott mentőkutyák képesek a technikai eszközök segítségével erdős területen, lakatlan területen, eltűnt élő személyt vagy eltűnt halott személyt felkutatni, képesek épület káresetek, egyéb balesetek után eltűnt élő vagy halott személyt felkutatni a törmelékek alatt, roncsok között, képesek a nyomkövetésre és képesek a vízben lévő halott személy felkutatására.

És az utolsó pont a minimálisan szükséges eszközökre vonatkozik. Ezek a kutyák és humán elsősegélynyújtásához szükséges felszerelések, a mentőkutyák megkülönböztetéséhez szükséges mentőkutya hámok, az azonosítóval ellátott nyakörvek, az alapvető kutyakiképzési és bevetési eszközök a feladathoz igazodó egyéni védőfelszerelések a személyeknek, a személyes menetfelszerelés 1 napi munkavégzéshez, a helyzet meghatározó eszközök (GPS, iránytű), világító eszközök, a felderítéshez, adatgyűjtéshez szükséges eszközök és az alegység szinten egységes, munkavédelmi előírásoknak megfelelő egyenruházat (alegység azonosítóval). [11]

8. ÖSSZEGZÉS

Összességében megállapítható, hogy a kutyák alkalmazása katasztrófa sújtotta területen szükségeszerű és elengedhetetlen a sikeres kutató-mentő feladatok elvégzéséhez. Hiába a fejlett eszköz park, hiába a technika, az állat szaglása, hallása, tehát az érzékszervei az embernél kifinomultabb. A cikkben bemutatásra került, hogy milyen kulcsfontosságú szerepük volt az egyes műveletek sikerességében. Szükségszerű kiemelni, hogy a kutyák napjainkban végzett munkássága talán a múltat is felülmúlja, hiszen az évszázadok alatt a társadalom és a kutyák kapcsolata egyre finomabbra és tökéletesebbre csiszolódott. Fontosnak gondoltam bemutatni kutyák munkájának fontosságát, ahol láthatóvá vált milyen veszélyes és megterhelő munkát végeznek az egyes beavatkozások alkalmával és bár céljuk egy, az emberi élet megmentése, mégis mily különböző megpróbáltatásokon kell keresztül menniük. A kutya és az ember

szaglásának összehasonlításával fontosnak tartottam kiemelni, hogy a káreseteknél nyújtott beavatkozás eredményességét segíti elő a kutyás mentés, mivel fejlettebb szaglással rendelkeznek. Próbáltam betekintést nyújtani a komplex katasztrófavédelmi rendszer és az ez által létesült hivatásos katasztrófavédelmi szervezet ben betöltött kutyás mentés fontosságára, valamint működésére. Nemzetközi vonatkozásból kiindulva pedig próbáltam bemutatni a Nemzeti Minősítő Rendszer folyamatát és részvételi kritériumait, majd részletesen kifejtettem a mentőkutyákra vonatkozó komponensét, megismerve ezzel követelmény rendszerét és az előírásokat. Saját tapasztalatként pedig előadnám, hogy nemzetközi szinten is megbecsültek a mentőkutyák és szervezetük, melyekkel hatalmas sikereket értek el. A folyamatos fejlődésnek, tanításnak, tréningezésnek köszönhetően állítható, hogy az ágazat fejlődik és napról napra fejlettebb, sikeresebb.

HIVATKOZÁSOK

[1] POZDORA Zsuzsa (szerk.): Barangolás a kutyák világában, Tóth Könyvkereskedés és kiadó Kft., Debrecen, 2000. pp. 4-6. ISBN 963 9269 35 2

[2] Készítette: ismeretlen szerző,

<http://animal-jam-clans-1.wikia.com/wiki/File:Hiding-wolf-57868.jpg>

(Letöltés: 2018. 01. 08.)

[3] SZINÁK János - Veress István: Kutyatár, Farkasból - kutya.

Arcanum Adatbázis Kft. 2006

<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kutyatar-kutyatar/ch03s03.html>

(Letöltés: 2018. 04. 08.)

[4] Bökönyi Sándor: „Vadakat terelő juhász...” Az állattartás története.

Magvető Kiadó, Budapest, 1978. pp. 9-25.

- [5] Miklósi Ádám: A kutya viselkedése, evolúciója és kogníciója. Typotex, Budapest, 2010. p. 161. ISBN: 978-963-2792-88-0
- [6] Horváth Orsolya: A kutya kriminalisztikai hasznosítása. Pécs, 2017. Doktori értekezés pp. 30-37.
- [7] Muhoray Árpád - Teknős László: A HUNOR hivatásos nehéz kutató - mentő mentőszervezet alkalmazásának logisztikai feladatai. HADTUDOMÁNY (ONLINE),25., 2015, pp. 14-23. ISSN 1588-0605, http://real.mtak.hu/23389/1/2_MUHORAY_TEKNOS.pdf (Letöltés: 2018. 03. 19.)
- [8] DÁVID Evelin: Mentőkutyák alkalmazási lehetőségei katasztrófavédelmi műveletekben. Budapest 2018. Szakdolgozat
- [9] Reményik László: Ezeremester kutyák. Hungarovox Kiadó, 2004, pp.153-185., ISBN: 9789639292901
- [10] DÁVID Evelin: Mentőkutyák alkalmazási lehetőségei katasztrófavédelmi műveletekben. Budapest 2018. Szakdolgozat
- [11] Szervezeti és műveleti irányelv a nemzeti minősítéshez - keresőkutyás tevékenység - http://www.katasztrofavedelem.hu/letoltes/polgarivedelem/Nemzeti_Minosités_Mentokutyas.pdf?8 (Letöltés: 2018. 05. 11.)
- [12] DÁVID Evelin: Mentőkutyák alkalmazási lehetőségei katasztrófavédelmi műveletekben. Budapest 2018. Szakdolgozat

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Restás Á.: Tűzoltók szemtől szemben az érintettekkel: Viselkedésformák tűz- és káreseteknél; BOLYAI SZEMLE (ISSN: 1416-1443) XIII: (3) pp. 25-35. (2014)
2. Berta Katalin – Bodnár László: Az állatmentés kérdései katasztrófák esetén – a cézár bevetési egység létrehozása, Védelem Tudomány 2(3) pp 171 - 182 (2017)
3. Restás Á.: A 2010-ik évi észak-magyarországi árvizek logisztikai tapasztalatai. Katonai logisztika, 2012: 4 pp. 43-56 2012.
4. Zöld Edina: A mentőkutyák kiképzése, lehetséges alkalmazásuk a katasztrófavédelemben; Tudományos Diákköri Konferencia, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2013

Bodó Dávid tűzoltó százados

Szigetszentmiklós Hivatásos Tűzoltóparancsnokság

davd.bodo@katved.gov.hu

orcid.org/0000-0002-6869-917